

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5.20, za pol leta K 2.60, za četrt leta K 1.30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Ilirska ulica št. 22, prvo nadstropje.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so pošt. ine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Ekonomija z ljudmi.

Vojna porabi tako mnogo ljudi, da zdravoznanci (higieniki) že danes razmišljajo o pomočkih in potih, kako bi se dalo velike človeške izgube nadomestiti. Na zvišanje porodov sedaj ni misliti. Ljudje si glede svojega moženja ne dajo ničesar predpisovati. O tem nas najbolje pouči Francija, ki je kljub vsem lepim govorom in knjigam patriotov o koristih večje rodovitnosti vendarle ostala pri sistemu dveh otrok. O naglem razmnoževanju ljudi ne moremo pravzaprav govoriti v nobeni deželi, če ne v Rusiji. V Rusiji se pomnoži prebivalstvo vsako leto za tri milijone, zato pa tudi ni človeški material v nobeni drugi deželi tako malo vreden kakor tam. V nobeni deželi se pa človeško življenje tako ne uničuje kakor v Rusiji. Morda bo človek tudi v tej deželi več veljal, če bodo jeli pojemati porodi kakor v drugih deželah. Tudi v Avstriji nazadujejo porodi. Isto velja o Nemčiji. Zaraditega začenjajo vrednost človeka bolj ceniti in postajati pozornejši na negovanje mladine. V Nemčiji kakor tudi v Avstriji se pečajo higieniki in zdravniki s telesno vzgojo in zdravstvenim nadzorovanjem mladine. Drugi priporočajo, da naj se vpliva na matere, da bodo same dojile. To materinsko dolžnost zanemarja prav mnogo mater.

To je res. Žal, da bo lepo prigovarjanje le malo izdalo; saj si lahko najamejo dojiljo; proletarske matere pa bi rade dojile svoje otroke, a mnogo jih tega ne more, ker morajo za zaslužkom. Porodniška podpora skozi štiri tedne ne zadošča nikakor kot nadomestilo za zaslužek. V načrtu za novo socialno zavarovanje zahteva dotična določba za porodniško podporo štiritredensko poldrugobolniščino. Ta podpora prav res ne zagotavlja dojenču materinega mleka za potrebno dobo.

Otrok pa potrebuje materino nego še potem, ko ga ni treba več dojiti; in vendar mora tolikokrat biti brez nje. Odsotnost matere je marsikateremu otroku v nesrečo. Šola je vzgojevalni zavod in stori mnogo dobrega; če pa ni domače vzgoje ali je ta napačna, potem je šola brez vpliva. Na vse to se moramo ozirati, če hočemo govoriti o telesni in zdravstveni vzgoji otrok.

Toliko je gotovo, da, če se hoče nadomestiti velike verzeli med prebivalstvom, ki jih je napravila vojna, se ne sme nega mladine prepustiti staršem, postati mora skrb države in občin. Poleg primerne porodniške podpore se mora uvesti podpora za matere, ki same doje. Otroke, ki še niso zreli za ljudsko šolo, morajo pomagati zdravniki telesno odgajati. Vzrok, da mnogo šolskih otrok ni zdravih, je to, ker jih zanemarjajo v dojlilni in v igralni otroški dobi. Higienik dr. Lawandowski zahteva zato ustanove za oskrbo dojenčev, v katerih bodo matere dobivale nasvete in pomoč v vseh zadevah otroške vzgoje. Zlasti je treba paziti po Lewandowskem na otroško spanje, prehrano, oblačenje, nego zob, čistoto in utrjenost. Toda kako naj proletarska

mati pazi na vse te stvari, če ne pomagata država in občina? Večinoma je vzgoja otrok prepuščena materinemu instinktu. Družba misli, materina ljubezen bo že našla pravo pot. Toda v današnji družbi, ko se velik del človeštva vedno bolj oddaljuje od narave, ne zadošča več instinkt, pri vzgojnem delu morata marveč sodelovati umetnost in znanost. Imoviti člani družbe vedo ceniti to in ne prepuščajo vzgoje otrok instinktu matere, marveč porabljajo pomočke znanosti z uspehom. Tako kakor so ravnali imoviti že od nekdanj, bi morali imeti priliko ravnati tudi vsi drugi državljani.

Tukaj pa zadenemo ob veliko oviro današnjega gospodarskega reda, ki temelji na zasebni lastnini proizvodnih pomočkov. Za zasebnega lastnika ima blagor splošnosti le toliko vrednosti, kolikor mu ta koristi. Kjer mu ne koristi, tam mu je tudi blagor splošnosti popolnoma postranska stvar. To opazamo kar najjasneje v sedanji vojni. V vseh državah, ki so zapletene v vojno, se pritožujejo o dobičkarstvu nekaterih krogov. Velika beda drugih rojakov, ki jih je milijone, jih prav nič ne vznemirja. Samo eno misel poznajo, hitro obogateti. V tem se kaže velika zmota liberalnega svetovnega nazora. Ta nazor zahteva, kakor znano, popolno svobodo vseh državljanov glede ravnanja v svojem interesu; in če bi vsak državljan res smel zasledovati svoje interese, potem bi prebivalstvo vobče bilo najbolj zadovoljno. Na tak način je bilo mogoče, da je zmagal najbrezobzirnejši in požrenejši barantač. Primerjajo tudi nauk o boju med živalimi za obstoj z bojem človeka. Uničevanje človeških življenj, veliko umrljivost otrok smatrajo kot potrebo, češ, da tako nesposobni poginjajo, ker ne morejo vzdržati boja za obstoj.

Dokler bo ta nazor merodajen, je pametna ekonomija z ljudmi nemogoča. Če hočemo imeti sposobne in hrabre ljudi, moramo dati vsem otrokom pomočke, da uspevajo in postanejo sposobni. Ne bo nam potreba potem propovedovati v narščanju narodov, ker bo pomrlo manj otrok. Šele potem se bo človek razločeval glede množenja od živali. Higienikom in sociologom svetujemo, da naj se ne pečajo z ekonomijo ljudi samo teoretiško, marveč tudi praktično s tem, da pouče državnike, da se more telesno in moralno dvigniti človek le s pomočjo države in občine, ki imata v to potrebna sredstva. Morda nas svetovna vojna približa temu idealu za korak bližje.

93.000 jih je bilo!

93.647 glasov! Ali so naši rudarji in sodrugji že kdaj primerno razmišljali o tej številki? Pri volitvi v nezgodno zavarovalnico za rudarje (predstojništvo) je bilo oddanih za nas teh 93.647 glasov, to je za kandidate Unije rudarjev avstrijskih. Od vsakih 100 rudarjev jih je zaupalo svoje glasove okoli 57 centralni organizaciji. Torej precej več nego polovica vseh v montanistiški industriji zapo-

slenih rudarskih in fužinskih delavcev je izreklo zaupanje Uniji rudarjev avstrijskih ter s svojimi glasovnicami sami potrdili, da so kandidati, ki jih je postavila Unija rudarjev avstrijskih, najboljši in najzmožnejši zastopniki rudniških in fužinskih delavcev.

O tem priznanju zaupanja, se nam zdi potrebno nekaj izpregovoriti. Na prvem mestu imamo rudniške in fužinske delavce v alpskih deželah, h katerim spadajo tudi montanska podjetja v Gorenji in Dolenji Avstriji, ker so tudi uvrščena v prvo volilno okrožje. Od vseh delavskih volilcev tega volilnega okrožja jih je 93.4 odstotkov, to je od 100 volilcev 93 glasovalo za kandidate Unije.

Od rudarjev v zahodni Galiciji jih je glasovalo 88 odstotkov za kandidate naše centralne organizacije. V največjem rudarskem revirju avstrijskem v Moravski Ostravi je bilo 66.4 odstotkov glasov oddanih za našo Unijo. In še celo na zloglasnem severo-zahodnem Češkem, kjer je stalo v volilnem boju proti nam devet nasprotniških strank, je glasovalo za naše kandidate 47.7 odstotkov volilcev. Le v tretjem volilnem okrožju, ki obseza večinoma češko ozemlje v srednji Češki, so zmagali s pomočjo raznih kompromisov češki separatisti. Pa tudi v tem volilnem okrožju je glasovalo za naše kandidate 30.000 rudarjev.

Glede volitev v razsodišča velja isto, prej pa bi mogli trditi, da je razmerje glasov pri volitvi v razsodišča še ugodnejše za nas.

Opozarjati hočemo najprej na dejstvo, da je med temi 93.000 volilci tudi mnogo takih fužinskih delavcev, ki niso podrejeni rudniški oblasti, pa so glasovali za naše kandidate. Med 164.546 volilci, ki so volili (to je število vseh glasov), je tudi okoli 8400 fužinskih delavcev za pridobivanje surovih kovin (pod nadzorstvom rudarske oblasti) in okoli 6000 drugih fužinskih delavcev. Od zadnjih jih utegne biti mnogo organiziranih v Zvezi avstrijskih kovinarjev.

V splošnem je Unija rudarjev avstrijskih dosegla pri tej volitvi sijajen uspeh. S tem pa še nikakor ni dokončano delo za nezgodno zavarovalnico. Če odštejemo od 93.000 volilcev, ki so glasovali za naše kandidate, organizirane rudarje, jih še vedno ostane okoli 80.000, ki sicer priznavajo pomen organizacije in nje korist, ne sodelujejo pa pri njej sami. Ta simpatija sama in to priznanje pa ne zadošča. Taka požrtvovalnost organizaciji ne hasne mnogo, če mora utrpeti vse druge stroške sama. Simpatije in priznanje so ceno blago, ki ga je prejela organizacija že večkrat, in ne šele pri zadnjih volitvah v nezgodno zavarovalnico za rudarje. Tudi pri drugačnih volitvah so pristaši centralne organizacije sodelovali v tem zmišlu, toda drugo delo in pokrivanje stroškov so prepuščali organiziranim. Ali bo moglo biti to tako tudi v bodoče? To je resnobno vprašanje, ki se nam usiljuje samo. Običajno opravičevanje organiziranih, da »tudi oni sodelujejo, če treba«, da »so tudi zraven«, —

jim bo treba temeljito pojasniti; zakaj s tem se označujejo pravzaprav kot nasprotniki organizacije in neopravičeni zajedalci.

Navadno govorimo o indiferentizmu te velike množice, in priznavati moramo, da je velik del te množice res indiferenten. Toda vsi ti nezavedneži so pri volitvi v nezgodno zavarovalnico vedeli, da bodo kandidati centralne organizacije tudi njih interese odločno zastopali, in sicer neglede na njih politiško mišljenje. Že več nego petnajst let »so zraven«, »sodelujejo«, toda le pri volitvah, in ne tam, kamor pravzaprav spadajo — v centralni organizaciji. Dopovedati jim moramo vendar, da je tak izgovor nemoralen in tako ravnanje istotako. Toda ne le to, še več, glede na težavne boje za eksistenco rudarjev ne le v zavarovalnih stvarih, marveč tudi glede krivičnih mezdskih sistemov v rudništvu brez značajnosti, zakaj ti le izkoriščajo svoje organizirane tovariše, ne da bi v resnici sodelovali sami v organizaciji; žanjejo namreč, ne da bi bili sejali; souživajo, ne da bi bili kaj delali.

Do tega sklepa pridemo, če natančneje opazujemo zgoraj navedena števila oddanih glasov. Kandidati Unije rudarjev so prejeli 93.647 glasov, to je 57 odstotkov vseh oddanih glasov, ostali glasovi so izrečni nasprotniki, ki so jim nacionalni interesi važnejši nego gospodarski; torej politiški nasprotniki, s katerimi tukaj ne računamo. Ti nam niso prav nič škodovali, ker smo zmagali brez njih z ogromno večino.

Govoriti hočemo torej samo o razmerju med centralno organizacijo in to večino, oziramo organiziranci in njih »pristaših«. »Pristaštvo« je jako lepo, pride se tudi tam, kamor pridejo oni, ki morajo »vleči«, in sicer prav poceni in brez težav. Prej smo menili, da je vzrok njih indiferentizem, da ne spoznajo svojega nemoralnega ravnanja. Če pa vidimo, da postaja leta in leta tako ravnanje stalno in sistematiško, tedaj je to ravnanje prej premišljeno kakor pa indiferentizem, ki ga nikakor ne moremo opravičevati, pač pa se nam zdi deloma razumljivo.

Teh takozvanih indiferentnežev, saj jih poznamo že mnogo let, delajo z njimi skupaj, kajti v rudništvu je fluktuacija manjša kakor v drugih industrijah, ni nihče mnogo silil, in niti jih ni nihče dostikrat pozival, da »sodelujejo« tudi v organizaciji. Ogibali smo se jim prej, kakor pa da bi jih bili povabili v svojo družbo. Na drugi strani se pa z njimi razgovarjamo o vsem, samo ne o organizaciji. Zlasti pa je sedaj nezgodno zavarovanje važna snov, o kateri bi se morali razgovarjati s svojimi tovariši. O točni izvedbi in nadzoru tega novega in važnega rudarskega varstva se more pravzaprav temeljito razpravljati samo v centralni organizaciji. V življenjskem interesu rudarjev je, da se izvede ta zakon do pičice. To pa je čisto nova naloga delovanja centralne organizacije. Pred nami je velika množica »indiferentnih pristašev«, ki sodelujejo samo pri volitvah, ki so tudi zraven. Tudi pri drugih priredbah in opravljenih sodelujejo. Volili so z nami, stavkali so z nami, praznovali so z nami prvi maj itd., toda ostali so še vedno velika ovira.

Nimamo nikakršnega urejenega mezdnege sistema in zaraditega nimamo nikakršnih mezdskih in delovnih pogodb, kakršne imajo drugi delavci že davno.

Nimamo rudarskih obrtnih sodišč, kakršna imajo že davno drugi delavci — in še mnogo drugih stvari tudi nimamo. Nimamo teh stvari, ker ni sodelovala ve-

lika množica »indiferentnih pristašev« —, ni bila »zraven« pri centralni organizaciji, Uniji rudarjev avstrijskih.

Uničene vojne ladje.

Velike mornarice so v tem deset mesecev trajajočem borenju že izginile v oceanih. Vsak teden zabeležujejo poročila nove izgube. V zadnjem času se posebno večajo te izgube pred Dardanelami, kjer skušata priti angleško in francosko brodogradnjo skozi Dardanele do Carigrada. Doslej so izgubili tam Angleži in Francozi osem velikih bojnih ladij, izgub manjših ladij pa večkrat ni mogoče dognati, ker poročajo nasprotniki o izgubah le takrat, če jih ne morejo utajiti.

V naslednjem podajemo pregled izgub ladij, kolikor to mogoče, pravimo pa obenem, da to poročilo ni popolno, ker jako mnogo izgub zamolče. Tako na primer nista v poročilu omenjeni obe angleški bojni križarki, ki sta se potopili v bitki pri Bergenu v Severnem morju, kjer se je angleško brodogradnjo pomotoma med seboj obstreljavalo. Poročila pa tudi molče o drugih izgubah v Severnem morju, na francoskem obrežju, v Adriji kakor tudi pred Dardanelami. Šele po letih ali pa sploh ne, bo svet izvedel o njih.

Naše poročilo seza do izgube ladje »Agamemnon« dne 28. maja, ki se je najbrže na potu v pristanišče, še preden so ga popravili, potopil kakor »Gaulois«.

Anglija je po teh poročilih izgubila: 13 oklopnih, 9 križark, torej 22 velikih ladij, 12 torpedovk, 6 podmorskih čolnov, 6 pomožnih križark in 3 druge ladje, skupaj 49 ladij. **Francija** je izgubila 3 oklopne križarke, 5 torpedovk, 1 podmorski čoln, 1 pomožno križarko, skupaj 10 vojnih ladij. Razentega sta izgubili obe mornarici pred Dardanelami 4 torpedovke. **Rusija** je doslej izgubila: 3 oklopne križarke, 1 križarko, 2 torpedovki, 1 pomožno križarko, 2 drugi ladji, skupaj 9 vojnih ladij. **Japonska** je izgubila: 1 oklopno križarko, 1 križarko, 1 torpedovko, skupaj 3 vojne ladje. **Nemčija** je izgubila: 4 oklopne križarke, 10 križark, 8 torpedovk, 5 podmorskih čolnov, 3 pomožne križarke, 1 drugo pomožno ladjo, skupaj 31 ladij. **Avstro-Ogrska** je izgubila: 2 križarki (Zento in Elizabeto), 1 topniški čoln, skupaj 3 vojne ladje. **Turčija** je izgubila: 1 oklopno križarko, 1 križarko, 2 torpedovki, skupaj 4 vojne ladje.

Celotne izgube sovražnih dežel znašajo 20 oklopnih križark, 11 križark, 24 torpedovk, 7 podmorskih čolnov, 8 pomožnih križark, 7 drugih ladij, skupaj 77 vojnih ladij. Zaveznice Nemčija, Avstro-Ogrska in Turčija so pa izgubile 7 oklopnih križark, 11 križark, 11 torpedovk, 5 podmorskih čolnov, 3 pomožne križarke, 1 drugačno ladjo, skupaj 38 ladij.

Nasprotniki so izgubili torej še enkrat več ladij kakor zaveznice po dose-daj znanih izgubah. Resnične izgube so pa mnogo večje. V tem poročilu so vštete samo tiste ladje, ki so se res potopile, poškodovane ladje ne šteje to poročilo. Naravno je pa, da so nemške križarke, ki so šle ob začetku vojne na morje, da bi ovirale sovražno trgovino, bile vse uničene, kar ni prav nič čudnega. Premoči se niso mogle upirati in tudi niso imele nobenih pristanišč, kjer bi se preskrbljevale s potrebščinami. Ako bi ne bilo te neugodnosti, bi bila nemška mornarica izgubila mnogo manj ladij.

Še bolj razvidne so pa izgube sovražnih ladij, če primerjamo njih vsebino v tonah. Izgubile so: Anglija 49 vojnih ladij z več nego 277.000 tonami, Francija 10 vojnih ladij z več nego 38.000

tonami (obe državi še razentega 6 ladij z 2000 tonami), Rusija 9 vojnih ladij s 24.500 tonami, Japonska 3 vojne ladje s 13.300 tonami, skupaj 77 vojnih ladij z najmanj 355.300 tonami.

V primeri s temi izgubami pa znašajo izgube Nemčije: 31 vojnih ladij s 84.300 tonami, Turčije 4 vojne ladje s 13.000 tonami, Avstro-Ogrske 3 vojne ladje z 8700 tonami, skupaj 38 ladij s 106.000 tonami. Izguba sovražnih velikih bojnih ladij je mnogo večja, teža v tonah pa $3\frac{1}{2}$ krat večja; izgubili so 20 oklopnih križark, zaveznice pa le 7.

Tudi mrtvih so imeli sovražniki mnogo več. Brez žrtev v posameznih bojih, se je z ladjami potopilo ljudij: na angleških ladjah 10.300 na francoskih 1500, na ruskih 1436, na japonskih 300, na drugih angleških vodnih vozilih 120, skupaj 13.656 mrtvih. Nemčija je izgubila s potopljenimi ladjami 5000 mož, Avstrija 330, Turčija 150 mož, skupaj 5500 mož.

Celoten pregled je torej: Sovražniki so izgubili 77 vojnih ladij, od teh 31 križark s 355.300 tonami in 13.656 človeškimi žrtvami. Zaveznice pa so izgubile 38 vojnih ladij, od teh je 38 križark s 106.000 tonami in 5500 človeškimi žrtvami.

V teh desetih mesecih, kolikor znano, se je potopilo 115 vojnih ladij s 461.000 tonami vsebine in 19.000 človeškimi žrtvami. Grozne številke so to, ki nam predočujejo grozote pomorske vojne. Poročila pa ne navajajo izgub trgovskih ladij in dotičnih človeških žrtev. Koliko vrednosti je potopljenih v globočini morja, tega ne bo nikoli nihče dognal. Dosedanja grozovita vojna je uničila cela brodogradnja.

Zavarovanje delavcev in nastavlencev v Nemčiji med vojno.

Ob izbruhu sedanje vojne je bilo v Nemčiji od vsega prebivalstva zavarovanih: okroglo 18 milijonov proti boleznem, 25 milijonov proti nezgodam in kakih 16 milijonov proti oslabljenju in starosti. Dnevne potrebščine vseh teh zavarovalnic so dosegale dnevni 2 $\frac{1}{2}$ milijona mark. Prav posebnega pomena so te delavske zavarovalnice za one, ki so se udeleževali bojevanja z orožjem in pridejo domu kot nesposobni za kako drugo delo v polnem obsegu. Vojni udeleženec, ki je bil neposredno pred vpoklicem najmanj šest tednov ali pa v predidčem letu šest mesecev član bolniške blagajne, ima pravico do bolniške podpore, ako pred potekom treh tednov od časa vpoklica oboli ali če je bil ranjen, vseeno, čeprav ga morda vzdržuje in zdravi država. Pogoji je zgolj nastala nezmožnost za delo. Bolniško zavarovanje se v vojnem času lahko prostovoljno vzdržuje. V tem slučaju ima zavarovanec nepretrgoma pravico do bolniške podpore in tudi do posmrtnine. Postava z dne 4. avgusta 1914 določuje, da prostovoljnega članstva bolniških blagajn ne ovira bivanje v tujemstvu, če to zahtevajo vojnosluzbene dolžnosti. Med vojsko počivajo tudi vsi karenčni roki. Člani, ki se povrnejo z bojnega polja, smejo biti še šest tednov po povratku prostovoljni člani. Vse tozadevne odredbe so veljavne tudi za pripadnike avstro-ogrske armade. Podpore ženam bojevnikov v slučaju poroda urejajo razglasi zveznega sveta z dne 3. decembra 1914 in 28. januarja 1915 in za katere je pogoj, da so bili njih možje po zgoraj predpisanih čakalnih dobah že upravičeni člani. Podpore znašajo: Pri-

spevek do 10 mark za babiško ali zdravniško pomoč za čas nosečnosti, 25 mark porodnice, 1 marko na dan skozi osem tednov ter za preskrbo otroka dnevno 50 fenigov skozi 12 tednov. Ako je taka žena sama članica bolniške blagajne, odpade pogoj članstva njenega moža ter je deležna podpor v isti višini, ki odgovarja njeni plačilni stopnji. — V zavarovalnico proti invalidnosti vojnih udeležencev ter njih vdov in sirot med vojnim stanjem ni plačevati nikakih prispevkov, vseeno pa se všteta čas, dokler je bil član pod zastavo v zavarovalno dobo, in sicer po drugi plačilni stopnji. Zaostali padlih vojakov imajo pravico do stalnih rent, ako je bil prisiljen zavarovanec že 200, prostovoljni pa že 500 tednov član. Vspremem v zdravilišča in okrevališča je le prve tedne vojske nekoliko omejen, se pa v poznejšem poteku bojev vrši v polnem obsegu. — Z obširnimi — reči moramo zelo udobnimi — določili je opremljeno zavarovanje nameščencev, tako glede članskih dolžnosti zavarovancev, kakor tudi glede njih pravic, ki oboje zadevajo tudi žene in otroke, vdove in sirote vojujočih se očetov in za domovino padlih junakov. — Izvzemši bolniške blagajne so vse druge tu navedene dobrote za avstrijsko delavstvo še jako visoko viseče grozdje, ki pa bo prej ali slej tudi dosegljivo. Da to dosežemo, je treba le močne edinosti med nami samimi.

Manever sladkorne-ga kartela.

Gotova avstrijska podjetja se kar ne morejo dovolj okoristiti na vojni konjunkturi, ki prebivalstvu itak draži živila do nemožne višine. Poleg železarskega kartela, ki dela v vojni najboljše kupčije, je zlasti sladkorni kartel, ki se že sedaj na tistem pripravljajo, da iz vojnega časa izbije nadaljni dobiček za svoje brezdanje žepe. Pred nekaj časom so sladkorni rafineriji, ki predeluje surovi sladkor, ki ga pa izdelujejo večinoma rafineriji sami ali pa dobivajo od medčlanov, katerim so bili prej prodali sladkorno peso, sklenili z vlado dogovor glede cene, po kateri so se obvezali dovajati konsumu očiščeni sladkor do nove pese, to je konca avgusta t. l. po dosedanji temeljni ceni 85 K 50 vin. za meterski stot z Dunaja. Od celoletnega kontingenta te kampanje je v tovarnah na razpolago do nove pese še krog poldrug milijon meterskih stotov očiščenega sladkorja. Kljub temu se začena po celi Avstriji čutiti splošno pomanjkanje sladkorja. Četudi je temu deloma krivo pomanjkanje železniških voz, vendar je glavni vzrok v tem, da se je našla vrsta špekulantov, ki so zadnje tedne odtegnili trgovini zaloge sladkorja zato, da bi jih po preteku gori navedenega dogovora z vlado prodali za mnogo višje cene.

Pa tudi sladkorni tovarnarji, ki imajo vsled izvozne prepovedi še velike množine sladkorja v zalogah, že namigujejo, da z ozirom na zvišane cene surovemu sladkorju od 25 na 35 K za meterski stot ne mislijo na to, da bi sklenili z vlado nov dogovor po dosedanji ceni. S septembrom se ima torej znova zvišati cena sladkorju, četudi ima sladkorni kartel še milijone meterskih stotov sladkorja po starih cenah na razpolago. Če bi sladkorni kartel vsak mesec oddal konsumu sedanjim razmeram primerno množino sladkorja in bi vlada skrbela za to, da bi sladkor ne izginil v zalogah špekulativnih hrčkov, potem bi bilo pomanjkanju sladkorja na mah konec. Vsekakor je potrebno, da vlada v najbližjem času sto-

ri energičen korak v sladkornem vprašanju (popis zaloga?), da ne bodo postali konsumenti zopet žrtev neopravičenega izkoriščanja.

Nemški državni zbor.

Državni zbor je rešil celo vrsto manjših predlog. Poslanec Ebert (socialni demokrat) je izvajal: Avstrija je stavila Italiji dalekosežne ponudbe. Če bi imela Italija le malo dobre volje, bi se mir ohranil. Italija ne vodi obrambne vojske, ampak napadalno in osvojevalno vojsko. Socialni demokrati vztrajajo na tem, kar so 4. avgusta 1914 in pozneje izjavili v zbornici.

Poslanec Schifferer (nacionalni liberal) je izjavil, da so vsi edini v tem, da je treba vztrajati do miru. Osvojevalne vojske ne želi nihče. To pa ne izključuje, da se ne bi zasedlo ozemlje in uravnale meje tako, da nudijo realno poročstvo proti novemu napadu. — Poslanec Liebknecht (socialni demokrat) zakliče: »Koristi bogatašev!« — Ta medklic je povzročil veliko razburjenje. Od vseh strani done proti poslancu Liebknechtu pfuklici. Končno se je predsedniku, ki je poklical Liebknechta k redu, posrečilo napraviti mir, nakar je poslanec Schifferer končal svoj govor.

Pri razpravi o socialno-političnih odredbah je poslanec Sachse (socialni demokrat) povedal želje in pritožbe rudarjev v ruhrskem ozemlju. Državni tajnik dr. Delbrück izvaja: Proti obstoječi neprilichnosti se bo takoj nastopilo. Prepričan sem, da se to, kar se je posrečilo na drugih poljih, posreči tudi v rudarstvu. Rudarstvo je za vojno ravnotako važno, kakor delo v strelskem jarku. Pri razpravi vprašanju o prehrani je poslanec Wurm (socialni demokrat) ugotovil, da je njegova frakcija prepričana, da bodo živila sedaj in po novi žetvi popolnoma zadostovala, da se izstradalni načrt sovražnikov izjalovi.

Gospodarsko stanje Italije.

Italija bo imela sedaj po izbruhu vojne v deželi silno velike težkoče s prehranjevanjem prebivalstva in z vzdržanjem obratovanja v svojih industrijskih podjetjih. Tudi premoga za svojo mornarico in trgovsko brodovje ne bo lahko dobivala. Italija mora uvažati samo žita za okolo 370 milijonov lir na leto, dočim ne izvažata nobenega drugega žita kakor riž in še tega le za okolo 22 milijonov lir. Premoga uvažata Italija za okolo 260 milijonov lir zlasti iz Anglije. Premog, ki ga uvažajo v Italijo iz Nemčije, ne znaša niti deset odstotkov v Italijo upeljanega premoga. Toda sedaj je izvoz premoga iz Anglije silno omejen, tako, da je od 15. maja dalje izvoz sploh prepovedan. Prepoved izvoza Italiji sicer direktno ne bo škodovala, ker se je pridružila trozvezi, neposredno pa bo to vplivalo na Italijo vendar le, ker mora Anglija zalagati poleg svoje industrije, mornarice in svoje železnice tudi Francijo, Italijo in Rusijo. To je v sedanjih razmerah na Angleškem, ko nakopljejo razmeroma malo premoga v svojih premogovnikih, silno težavna naloga. Na drugi strani izvoz italijanskega blaga, zlasti svile, ki jo izvozijo iz Italije za okolo 500 milijonov lir, med vojno hudo trpi. Pa tudi drugi italijanski izdelki bodo izgubili sedaj svoj inozemski trg, ki ne bo zanj nikakršnega nadomestila, zaradi česar pa bo tudi v Italiji nastala prav kmalu beda, ki je Italija najbrže ne bo mogla preprečiti. V zadnjih letih je bila

blagovna trgovina Italije z inozemstvom, izvzemši drage kovine, naslednja:

	1911	1912	1913
	milijonov lir		
uvoz	3389	3701	3637
izvoz	2204	2396	2504

Trgovinska bilanca je torej jako pasivna, ki se izravnavata večinoma s prihranki, ki jih prineso v Italijo italijanski izselniki in potujoči delavci od svojega zaslužka v inozemstvu — vsote, ki jih Italija že lani ni dobila, posebno se bodo pa skrčili letos. Blagovna trgovina z najvažnejšimi državami je bila leta 1912. in 1913. naslednja:

	Uvoz milijonov lir		razlika
	1912	1913	
Nemčija	626.284	612.459	— 13.825
Vel. Britanija	577.130	601.091	+ 23.961
Zedinjene drž. amer.	515.347	505.618	— 9.729
Francija	289.591	280.875	— 8.716
Avstro-Ogrska	294.479	264.120	— 30.359
Argentinijska	150.405	173.853	+ 23.448
Švica	84.708	88.521	+ 3.813

V primeri s pojemanjem uvoza se je izvoz v najvažnejše dežele dvignil. Znašal je:

	Izvoz milijonov lir		razlika
	1912	1913	
Nemčija	328.236	338.338	+ 10.102
Zedinjene drž. amer.	261.938	257.677	— 4.261
Vel. Britanija	264.406	261.112	— 3.294
Avstro-Ogrska	219.191	218.839	— 352
Francija	222.570	230.880	+ 8.310
Argentinijska	181.111	190.258	+ 9.147
Švica	218.910	248.632	+ 29.722

Dobavanje raznovrstnega blaga je pred vojno zlasti v Nemčijo napredovalo.

Svetovna vojna.

Največja vojna, ki jo je kdaj poznal svet in ki jo najbrže tudi ne bo doživel več, traja že deset mesecev, in v kateri se bojuje 25 do 26 milijonov bojnikov z najmodernejšim, s čudovito razvitim orožjem. Taka ogromna vojna, z izrednimi finančnimi in moralnimi žrtvami mora roditi tudi posledice, ki utegnejo biti v srečo ali pa tudi nesrečo človeškega rodu. Vsi želimo srečen izid in srečno bodočnost, zaradi tega tolika požrtvovalnost in nesebičnost kakršne ne pozna zgodovina. Z bojišč podaja vojno poveljstvo ugodna poročila. Severno od Przelysla ob dolenjem Dnjestru napredujejo zavezne čete, pri Przemyslu so zavzele tri utrdbe, pri katerih so ujele zavezniške čete 1400 mož ter zajele 28 težkih topov, južno od Dnjestra pa so ujele 53 častnikov, okolo 9000 mož ter uplenile 5 topov in 15 strojnih pušk. Zasedle so tam zavezniške čete tudi mesto Strij. Pri Przemyslu in Striju je bilo ujetih skupaj 10.400 Rusov.

Bitka za Przemysl postaja vedno hujša. Rusi so sedaj poslali proti Sanu tudi odeško armado, ki je bila dosedaj povečini v jugoizhodni Galiciji. Njeno moč cenijo na tri do štir armadne zbere. Ker je pričakovati še nadaljnjih ruskih ojačenj, moramo računati z delj časa trajajočimi silnimi sovražnimi napadi. Pri Przemyslu se bo najbrže polagoma razvila bitka, ki bo odločila izid vojske.

Dne 3. t. m. ob pol 4. zjutraj so pa že zavzele zavezniške čete tudi trdnjavo Przemysl; boji pa tam okolo še niso končani.

Na Rusko-Poljskem bojišču se vrše vojni dogodki bolj polagoma. Poročila nam pripovedujejo le o posameznih sunkih s te in one strani. Pove nam pa dovolj jasno poročilo nemškega vojnega poveljstva, da se tudi tam vrše precej hudi boji, ki poročajo, da je znašal plen severno od reke Njemen meseca majnika 24.700 ujetnikov, 16 topov, 47 strojnih pušk; med Njemenom in Pilico pa 6943 ujetnikovo, 11 strojnih pušk, 1 letalo. Rusi so izgubili do sedaj okolo 3000 strojnih pušk.

Ob reki Prut in na Poljskem je položaj nespremenjen.

Na vojni na severu ne bo napad Italije vplival. Odpornost zavezniških čet je vztrajala deset mesecev in ni dvoma, da je žilavost nasprotnikov v teh desetih mesecih precej popustila. Ne v Galiciji, ne na Poljskem in ne na Flanderskem ni misliti več na tak sunek, da bi imel uspeh za nasprotnike. Trozveza, ki se ji je sedaj pridružila Italija in imata centralni državi Avstro-Ogrska in Nemčija boj s čveterozvezo, izkuša doseči svoj namen le z izčrpanjem obeh držav.

Ob italijanski meji je bilo že več manjših bojov, tudi so Italijani nekoliko prekoračili avstrijsko mejo na Goriškem in na Tirolskem, kar je pa le naravno, ker je v notranjosti ugodnejši teren za prvo bojevanje. Zlasti se vrše na planoti Folgarit-Lavarone na Tirolskem artiljerijski boji. Enako se vrše manjši boji ob koroški meji in pri Kobaridu, od koder hočejo Italijani prodreti na Krn, izhodno od Soče med Bovcem in Tolminom.

Na zahodnem bojišču je pa še vedno Ypern središče operacij. Iz Yperna se je izselilo vse prebivalstvo, zakaj napad je bil tako hud, da so v štirih dneh Nemci izstrelili nanj 40.000 granat.

Boj na ostali črti in na morju poteka kakor običajno; zlasti pa se je razvilo bombardiranje iz letal in zrakoplovov.

V Dardanelah Angleži in Francozi še vedno poskušajo svojo srečo. Izgubili so pri Dardanelah doslej deset velikih bojnih ladij. Tam se nahajajo tudi nemški podmorski čolni, ki so silno neprijetni Ententi. V zvezi z vojnimi operacijami je najbrže tudi padec Asquitovega ministrstva in sestava koalicijskega ministrstva Balfour-Landsdowne-Carson, zakaj liberalna vlada se ni upala več zagovarjati vojnih dogodkov. Ni pa pričakovati od te vlade spremembe naziranja, zakaj Anglija se še vedno nadeja, da bo z vztrajnostjo dosegla svoj namen.

Turki so imeli tudi v Kavkaziji nekaj uspehov, zlasti pa je nastala nejevolja proti Italiji v Tripolisu, kjer se domača plemena, ki so bila doslej še precej mirna, upirajo italijanskemu gospodstvu.

Zadnje dni je Turčija tudi napovedala vojne operacije ob Sueškem prekopu v Afriki.

Domači pregled.

Vojno posojilo. Z Dunaja poročajo: Subskripcija za vojno posojilo je dosegla 2200 milijonov. Z ozirom na dejstvo, da se subskribenti še vedno priglašajo, je finančni minister subskripcijski rok podaljšal.

Streljanje je prepovedano po celem Kranjskem in Primorskem. Na Primorskem je tudi prepovedano zvoniti.

Opravična poslovalnica delavskem zavarovalnici proti nezgodam v Ljubljani. Da ne bodo kakšni vojni dogodki motili ali ovirali poslovanja o zadevak pri nezgodah, je sklenil zavarovalni zavod v Trstu, izpremeniti informacijsko poslovalnico, ki je bila pred nekaj meseci ustanovljena pri okrajni bolniški blagajni v Ljubljani, v opravično poslovalnico. Opravična poslovalnica bo samostojno opravljala vse zadeve ob nezgodah, zlasti bo sprejemala in reševala naznanila in druge spise o nezgodah, odrejala zdravniške preiskave, odmerjala, nakazovala in izpričevala odškodnine. Krajevno področje te opravične poslovalnice bo za zdaj obsegalo Kranjsko in Translajtanijo, potem pa se bo razširilo na take dežele, ki bi se odtrgale od prometa s sedežem zavarovalnega zavoda. Opravična poslovalnica

delavske zavarovalnice proti nezgodam v Trstu-Ljubljani in ima svoj sedež pri okrajni bolniški blagajni v Ljubljani. Opravična poslovalnica je začela poslovati dne 27. maja 1915.

Kruh iz mestne vojne pekarije ljubljanske se bo vnaprej oddajal le onim, ki se izkažejo z izkaznico mestne vojne prodajalne in le na cele krušne znamke.

Nadrobna prodaja krompirja na ljubljanskem mestnem magistratu. Od petka naprej se na mestnem magistratu prodaja domač krompir po 8 vin. 1 kg.

Cene pivu zopet višje. Gostilničarska zadruga ljubljanska poroča: Vsled nastalih vojnih razmer so pivovarnarji zopet zvišali cene piva za 3 oziroma 4 krome pri hektolitru. Gostilničarjem tedaj zopet ne preostaja drugega kakor iti korakoma kviški pri cenah piva, in sicer so se dogovorili za enotno ceno pri vrčku, to je pol litra, na 28 vin., za čašo, tri desetinke, pa 20 vin.

Nemški konzulat v Ljubljani. Cesarški nemški konzulat se je premestil začasno iz Trsta v Ljubljano. Posluje v poslopju kranjske deželne vlade.

Sramotno izkoriščanje tujcev-pribežnikov. V zadnjem času so se pripetili v Ljubljani obžalovanja vredni slučajji, da so posamezni izvoščki in postrežki tujcem-pribežnikom računali za kratko vožnjo oziroma malenkostno pot naravnost sramotno pretirane cene. Tako postopanje je vse obsodbe vredno in se ne da dovolj ožigosati. Ti ljudje so že itak pomilovanja vredni, ker so morali zapustiti vse svoje najdražje, svojo domačo grudo in posest, ki jih je rodila in redila ter morali v tujino; vsak poštenjak bi imel usmiljenje ž njimi. In sedaj to v nebo kričeče izkoriščanje! Vsak slučaj neupravičenih cen bo pristojna oblast najstrožje kaznovala in dotičnikom obrtovanje ustavila v svarični zglede drugim. Istotako se bo postopalo z lastniki prenočišč, hotelov itd. ter oddajalci stanovanj, ki bi hoteli pribežnike na tako poniževalen in nizkoten način izkoriščati. V interesu javnosti kakor tudi dobrega slovesa našega mesta je, da se vsak tak slučaj nemudoma naznani mestnemu magistratu.

Med potujočim občinstvom je precej razširjeno mnenje, da je potni list, opremljen s fotografijo imejitelja, potreben le za potovanje v Nemčijo, ne pa za potovanje v ostalo nevtralnino inozemstvo, zlasti ne za Švico. Ker se pa vse osebe, ki nimajo podpisanega potnega lista s fotografijo, na meji zavrnejo in trpe tako dostokrat občutno škodo, se občinstvo opozarja, da se po ministrskem ukazu z dne 15. januarja 1915, drž. zak. št. 11, prekoračenje meje ali obrežja avstro-ogrske monarhije nikomur ne dovoli, ki se ne more izkazati s potnim listom, opremljenim z uradno potrjeno fotografijo.

Tržaško namestništvo se je preselilo v Postojno.

Preki sod. Sedaj je razglašen tudi po našem ozemlju kot bojnem polju preki sod. Preki sod je odredilo vojno poveljstvo za vse zločine, ki se tičejo izdajstva, vohunstva, zavajanja vojakov, žalitve cesarja itd. Cenjene sodruge opozarjamo na dotični razglas. Zlasti naj se varuje vsakdo nepremišljenosti, ki utegne imeti zle posledice, zakaj vojaška oblast smatra tako odredbo za potrebno. Pametnim ljudem se odredbe ni treba bati. (Glej notico spodaj!)

Razširjen preki sod na Koroškem. »N. Fr. Stimmen« poročajo: Koroško deželno predsedstvo objavlja po c. in kr. armadnem poveljstvu objavljen razglas o prekem sodu nad civilnimi in vojaškimi osebami za delokrog armade na bojišču, torej za celo Koroško. Preki sod obsega

vse vrste zločinov vojaškega značaja osebno vohunstvo, zapeljanje k dezertaciji, če se ne pokori vpoklicnemu povelju itd., nadalje vsi zločini proti državni oblasti ali javnemu redu, ki ogražajo javne koristi. Med nje spada v gotovih slučajih tudi hudodelstvo tatvine. Razglasi, ki so povsod javno nabiti, izrecno svare pred takimi zločini. Kdor bi jih zagrešil, ga bo sodil preki sod. Nagla sodba je vojaško sodno postopanje, a se razločuje od navadnega vojaškega sodnega postopanja po okrajšanem postopanju in ker sodišče večinoma obsodi na smrt in sicer po načinu zločina na vešala ali na ustreljenje. Rzsodba se izvede dve uri po proglasitvi, le izjemoma se dovoli obsojencu še tretja ura. Protij razsodbi ni pravne pomoči, prošnja za milost ne more zavleči postopanja.

Tržaška pomorska oblast se je preselila v Gradec, kjer uraduje na Mehlpplatzu št. 2. Predsednik Delles pa je ostal zaenkrat še v Trstu.

Tržaška trgovska in obrtniška zbornica se je preselila na Dunaj in uraduje v poslopju dunajske trgovske in obrtne zbornice.

Vojaško sodišče v Gradcu. »Grazer Tagespost« poroča: Domobrantsko divizijsko in brigadno sodišče v Ljubljani je razpuščeno. Agende je prevzelo graško divizijsko sodišče, ki se imenuje v naprej »sodišče namestnega vojaškega poveljstva« (Gericht des stellvertretenden Militärkommandos).

Splošna uvedba krušnih izkaznic na Štajerskem. Kakor drugod, so bile doselej tudi na Štajerskem uvedene krušne karte le v nekaterih mestih in industrijskih krajih. S 13. junijem pa se bodo uvedle te izkaznice za vse kraje v celi kronovini. Poleg normalnih izkaznic s konzumnim maksimumom 1 kg 40 dkg kruha, bodo uvedene na kmetih »širše izkaznice za 1:75 kg, oziroma 2:45 kg tedenske porabe.

Cene mesu v Budimpešti so poskočile pri kg govejega mesa na 6 K 40 vin., pri telečjem mesu pa na 8 K 40 vin.

Najvišje cene usnju. Trgovsko ministstvo je določilo najvišje cene surovega usnju iz kož govedih in kozam konj kakor tudi najvažnejšim vrstam izdelanega usnja iz govejih in konjskih kož.

Zakaj ne kroži več drobiža. Zadnji čas je finančno ministstvo iz nekaterih krajev, zlasti iz južnih dežel, zopet obveščalo, da se opazuje pomanjkanje drobiža v navadnem prometu. Vzrok tem neljubim pojavom, čeprav so se pokazali le tupa-tam, je v bistvu enak kakor ga je imel naval na drobiž ob pričetku vojnih dogodkov. Krivo je zlasti to, da del prebivalstva na popolnoma — to pač smemo reči — nespameten način drobiž nabira in kopiči. Kajti drobiž se je od pričetka vojnih dogodkov znatno in zadostno pomnožil, da bi mogel resnični potrebi zadoščati. Od konca julija lanskega leta se je dalo avstro-ogrskega prometa z izdajo drobne kovanega denarja kronske veljave, srebrnih goldinarjev in dvokronskih bankovcev okrog 400 milijonov kron na razpolago (in sicer okoli 107 milijonov kron v srebrnih goldinarjih in 120 milijonov kron v drobnih kovanjih novcih), tako da se je obtek denarnih sredstev, ki je v rednih razmerah popolnoma zadostoval, pomnožil za približno 8 kron pri osebi. Vrhu tega se drobiž še vedno množi z novim kovanjem 10vinarskih kosov. Če se bo prebivalstvo primerno ravnalo, torej ne morejo nastati težkoče. V korist skupnosti in posameznikov pa bo, če ljudje opuste nadaljno kupičenje gotovine ter spravijo te zavirani denar zopet v promet. Kupičenje drobiža nima prav nobenega

pomena in se nikakor ne ujema s sicer povsod izkazano požrtvovalnostjo in uvidevnostjo prebivalstva.

Meseca majnika je bilo ujetih 268.000 Rusov. Meseca majnika je bilo po poročilih našega generalnega štaba in nemškega nazvišjega vojnega vodstva ujetih 268.000 Rusov in zaplenjenih 251 topov in 578 strojnih pušk. Na gališko bojišče odpade 229.000 mož, 217 topov in 452 strojnih pušk, na južno Poljsko nad 6000 mož, na boje v Klajpedi in severno od Kovna približno 28.000 mož, 14 topov in 12 strojnih pušk. Rusi so torej izgubili samo v zadnjem mesecu veliko nad četrt milijona ujetnikov. Ker njih krvne izgube znašajo približno ravno toliko, se lahko cenijo ruske izgube meseca majnika veliko nad pol milijona mož.

Pipa ga je rešila. Ranjeni vojak, ki se nahaja sedaj v neki brnski bolnišnici, pripoveduje naslednji dogodek: Nikoli nisem kadil pipe, dokler nisem prišel v vojno. Zgodilo se je to iz dolgega časa in povem odkrito, da za dolgčas ni boljšega zdravila kot pipa. Človek se ž njo sprijazni, kakor z najboljšim tovarišem, in to zlasti v zakopih, kjer je časih ena ura brezkončno morje brez bregov. Pred Ivangorodom smo stali v zakopih, globokih 1-80 m in sovražnik nas je neprestano obsipaval s salvami. Nihče časih ni smel pomoliti glave iz zakopa, kajti pred nami in za nami je pokalo neprenehoma. — Eden naših tovarišev, ki je hotel pogledati, kako daleč segajo sovražni strelji, se je zvrnil vznak v zakop. Prišlo pa mi je na misel, da bi si natlačil pipo in zapušil. Vsedel sem se, natlačil pipo in si jo zažigal čepé. Potem pa vem le še to, da sem užgal vžigalico in da mi je nekaj priletelo v usta. Potem se spominjam zopet, da sem se prebudil iz nezavesti, ko so me izvlekli iz groba, kamor nas je pokopal šrapnel. Tedaj sem šele ugotovil, da se je par korakov pred nami razletela krogla iz težke ruske havbice. Ker vsebina krogle odleti pri eksploziji naprej, je strel ubil okoli mene vse moje tovariše, ki so stali pokoncu. Vsi so imeli razsarsarjene glave, kakor sem izvedel pozneje. Mene, ki sem sedel, ko sem nažigal pipo, strel ni mogel zadeti, temveč je name vrgel cel kup prsti in me tako dobesedno pokopal. Pri tem sem se onesvestil, ali ko so me izvlekli s tovariši vred iz zakopa, sem se osvestil. Ko bi ne bilo pipe in če bi je ne bil ravno nažigal, bi bila šla moja glava na deset kosov. Tako mi je pipa v resnici rešila življenje.

Našemu delavstvu priporočamo obisk »Kino-Centrala« v deželni gledališču v Ljubljani, ker za primerno nizko ceno

nudi vedno bogat spored. Od sobote 5. junija do ponedeljka 7. junija je na sporedu **velika drama v 3 dejanjih »Kralj morja«**, s slavno igralko Mercedes v glavni ulogi, poleg tega »Benetke«, ob širni novi kinematografični posnetki z naših bojišč ter dve komični točki. V torek 8. do četrtek 10. junija je na sporedu: »**Tema in nje last**«, socialna drama v 6 dejanjih. Ta drama je eden najinteresantnejših novejših filmov. Predstave se vrše: v delavnikih ob 4. uri popoldne, pol 6. 7. in pol 9. uri zvečer; v nedeljah in praznikih ob pol 11. uri dopoldne, ob 3. popoldne in ob pol 5., 6., pol 8. in 9. uri zvečer. Obisk tega kinematografičnega gledališča je pač najcenejše in najboljše razvedrilo.

Svetovni pregled.

»Avanti« vstavljen. Italijanska vlada je ustavila socialno - demokratiški list »Avanti«.

Socialistiške voditelje v Rimu in Florenci so zaprli ter jih dolže veleizdaje.

Italijanski škofje in vojna. Na Italijanskem je kakih 90 škofov. Listi poročajo, da je 60 škofov poslalo ministrskemu predsedniku izjavo, v kateri odločno protestirajo proti vojni.

Napad Italije na Albanijo. Valono in pred njo ležeč otok so Italijani že popolnoma zasedli. Polki bersaglierov so tam pripravljene. Albansko zastavo so odstranili in mesto nje razobesili italijansko. Nastop Italijanov je med albanskim prebivalstvom seveda povzročil veliko razburjenje in za orožje sposobni Albanci so zapustili mesto, da se pripravijo zoper Italijo. Italijani so pa trdno odločeni, da zasedejo deželo in je že ena bojna ladja odplula proti Draču. V Draču vlada velike zmešnjave. Ogroženo je tudi življenje Grkov. Zato je bila tja odposlana grška bojna ladja, da vzame na krov grške prebivalce. Italijani so pa prisilili ladjo, da se je vrnila. Italijani bodo vsakako zasedli Drač. Odšle so že močnejše čete, da »pacificirajo« albansko obrežje in sploh južno Albanijo. Povsod so izkrcali čete in mogoče se bo že v kratkem pričel boj z Albanci, ki seveda nočejo ničesar slišati o italijanskem gospodarstvu. Poveljnik italijanskega ekspedicijskega zbora polkovnik Custoni je že v Valoni. Nadzoroval je čete in imel dolg govor, v katerem je poudarjal, da so prišli Italijani kot bojevniki za omiko in da se bojujejo za dobrobit Albanije. Navdušeno je govoril o »italijanski Adriji«. Albanci tabore pri ohridskem jezeru in so sklenili,

da bodo proti Italijanom razvili trdovraten odpor.

Ludvik Teodor Kossuth se vrne na Ogrsko. »Pesti Naplo«: Edini še živeči sin Ludvika Kossutha, Ludvik Teodor Kossuth, se vsled vojne z Italijo vrne na Ogrsko. Star je 70 let. Bil je dolgo let ravnatelj italijanskih državnih železnic. Zanimivo je, da je, ne da bi hotel, postal italijanski državljani, in sicer vsled državljankega zakona, ki je stopil v veljavo pod Kolomanom Tisza in ki je Ludvika Kossutha in njegove sinove izključil iz državljanke zveze. Ko se je Franc Košut po smrti svojega očeta vrnil na Ogrsko, si je moral znova pridobiti ogrsko državljanstvo. Njegov brat se vrača sedaj v domovino kot upokojeni italijanski železniški ravnatelj.

Ali zapusti papež Rim? Prav mnogo vesti smo že čitali o tej stvari. Pisali so listi, da je Anglija ponudila papežu naj se preseli na Angleško. drugi pa zopet trde, da pojde papež, če bi že moral iti iz Rima, na Špansko ali pa v Švico. Verjetne niso te vesti. Papež je v svojem Vatikanu suveren vladar, Italija mu jamči za varnost in bi bilo prej nevarno za njegovo posest, če bi bežal iz Rima. Papež se je najbrže odločil za to, da ostane v Rimu, če tudi Italija prekliče garancijske zakone.

Obsojen — ker ni časopisa bral. V Memingenu na Nemškem je vojno zapovedništvo prepovedalo krošnjarenje s kruhom in slaščicami. Ta razglas je bil pomotoma šele 17. januarja uradno razglašen, naznanjen je bil pa že 8. januarja v ondodnem časopisu. Neki krošnjar je pač izvedel za prepoved, a se je postavil na stališče, da prepoved še ni uradoma razglašena in je krošnjaril dalje. Toda sodišče se je postavilo na stališče, da je dovolj, če je bila prepoved naznanjena v uredniškem delu lista, in je krošnjarja obsojilo, ker je krošnjaril s kruhom in slaščicami, dasi prepoved uradoma še ni bila razglašena.

Legar v Srbiji. »Telegraf-Union« poroča iz Aten: Legar se kljub vsem nasprotnim trditvam strahovito širi med macedonskim prebivalstvom. Naporno delovanje ameriških, angleških in francoskih pomočnih poslanstev ne more zabraniti, da bi se epidemija ne razširjala z grozno brzino tako v novi Srbiji kakor tudi v drugih delih dežele. »Nea Aletheia« izve iz zanesljivega vira, da umrje v Skoplju in Bitolju povprečno po 120 do 150 ljudi na dan. V manjših krajih se širi posebno pljučni legar ter umrje v vaseh, ki štejejo po 300 do 400 prebivalcev, po 10 ljudi na dan.

Sporazum pritiska na Bolgarijo. Iz Sofije. Ruski krogi trdijo, da trosporazum ponudi Bolgariji veliko ugodnosti, če pristopi trosporazumu. Splošno pa sodijo, da se Radoslavov ne namerava pogajati, dokler ne odstopita Grška in Srbija Bolgariji Macedonije, o čemer pa ne more biti niti govora.

Mednarodna konferenca proti sovražstvu med narodi. Oni petek je zborovala v Bernu mednarodna konferenca o bodočih koristih človeštva. Pri konferenci so bile zastopane Nemčija, Francija, Italija, Nizozemska, Rusija, Amerika in Švica. Konferenca je sprejela več resolucij. Obsojila je med drugim tudi širjenje sovražstva med narodi po poročilih o nasilnostih. Predsednik mirovne družbe v Rimu, Umamo, je izjavil: Vlada je pognala italijansko ljudstvo v vojsko proti volji velike večine italijanskega naroda. — Konferenca je sklenila, da se ustanovi stalna komisija s sedežem v Švici, da se po vojski zopet zblížajo sovražni narodi.

Opravična poslovalnica delavske zavarovalnice proti nezgodam v Ljubljani.

Da ne bodo kaki vojni dogodki motili ali ovirali poslovanja o zadevah pri nezgodah, je sklenil zavarovalni zavod v Trstu, izpremeniti informacijsko poslovalnico, ki je bila pred nekaj meseci ustanovljena pri okrajni bolniški blagajni v Ljubljani, v opravilno poslovalnico.

Opravična poslovalnica bo samostojno opravljala vse zadeve ob nezgodah, zlasti bo sprejemala in reševala naznanila in druge spise o nezgodah, odredila zdravniške preiskave, odmerjala, nakazovala in izplačevala odškodnine.

Krajevno področje te opravilne poslovalnice bo za zdaj obsegalo Kranjsko in Translajtanijo, potem pa se bo razširilo na take dežele, ki bi se odtrgale od prometa s sedežem zavarovalnega zavoda.

Opravična poslovalnica se imenuje: Opravična poslovalnica delavske zavarovalnice proti nezgodam v Trstu-Ljubljani in ima svoj sedež pri okrajni bolniški blagajni v Ljubljani.

Opravična poslovalnica je začela poslovati dne 27. maja 1915.

Delavska zavarovalnica proti nezgodam v Trstu.

Stavkovno gibanje angleških rudarjev. Nedavno je stavkalo v premogovnikih v Južni Staffordshire na Angleškem 3000 rudarjev. Ker pa rudarje tožijo zaradi opustitve dela pri sodnji, vlada med rudarji silno razburjenje in je že zopet stopilo tam v stavko 400 rudarjev. V premogovnikih in rudnikih Monmouthshire pa stavka 4000 rudarjev zaradi vojne doklade. Sploh je situacija silno resna. Vedno primanjkuje premoga, zlasti ker ga mora Anglija dobavljati zase, za francosko in belgijsko vlado. V jamah sploh nič ne delajo, ker stavkajo tudi delavci v elektrarni, ki jim dobavlja luč.

Izdajatelj Ivan Mlinar.
Odgovorni urednik Viktor Zore.
Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg šte. 4, prvo nadstropje.
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne.
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Rošenina Peter splošno zdravljenje	1/21	1/21	Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Rohida Ivan splošno zdravljenje	11-12	2-3	Dalmat. ul. št. 3, pritlič.
Dr. Bock Emil očesne in ušesne bol.	10-12	2-3	Frančišk. ul. št. 4. pritličje
Dr. B. Ipavic	10.-12. dop.		Mestni trg.
Dr. Kraigher Alojzi	1.-3. pop.		Poljanska cesta 18/I.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznico. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne.

S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

UČITELJSKA TISKARNA

LJUBLJANA, Frančiškanska ulica šte. 6.
registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejšje plakate in vabila za š. shode in veselice. .

Letne zaključke

Najmodernejšja uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd. .

Stereotipija. Litografija.

Kupujte in naročajte pri tvrdkah, ki inserirajo v „DELAVCU“.

Najboljši nakup vsakovrstnega modernega in trpežnega obuvala je v **zalogi lastne tovarne**
PETER KOZINA & K^o.
Ljubljana, na Bregu št. 20
(Cojzova hiša).

: Garantirana kakovost. :

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.
Največja slovenska hranilnica!

Denarnega prometa koncem leta 1914 K 740,000.000.—
Vlog „ 44,500.000.—
Rezervnega zaklada „ 1,330.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4¹/₂ | 0 | 0

brez odbitka. Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo **c. kr. deželne vlade.**

:: Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike. ::

Ivan Jax in sin, Ljubljana

Dunajska cesta šte. 17

priporoča svojo bogato zalogo

Vozna kolesa.

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji Adler.

Ceniki se dobe zastoni in franko.